

I. В. Пеша,
к. пед. н., директор,
державна установа "Державний інститут сімейної та молодіжної політики"
ORCID ID: 0000-0001-8367-2010

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.19—20.155

ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ТА ЗАВДАНЬ МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

I. Pyesha,
PhD in Pedagogical Sciences, director, Work State Institution "State Institution of Family and youth policy"

SUBSTANTIATION OF WAYS AND TASKS OF THE YOUTH WORK AT THE TERRITORIAL
COMMUNITY'S LEVEL WITH

Одним із принципів ефективної молодіжної політики є принцип обгрунтованості, що передбачає визначення напрямів та завдань молодіжної політики відповідно до проблем і запитів сучасної української молоді. В умовах децентралізації влади молодіжна політика та молодіжна робота на місцевому рівні мають формуватися відповідно до потреб та інтересів молоді, яка проживає на конкретній території, враховувати наявні ресурси за активної участі молоді у процесі планування та реалізації молодіжної діяльності.

У статті представлено алгоритм обгрунтування та планування молодіжної роботи на місцевому рівні за активної участі молоді, що дозволяє визначити молодіжні потреби і оцінити ресурси в молодіжній сфері на рівні територіальної громади. Результати дослідження потреб молоді громади і ресурсів у молодіжній сфері є підґрунтям визначення пріоритетних напрямів та завдань молодіжної роботи на рівні громади, планування молодіжної роботи із залученням наявних ресурсів та партнерів.

Умовами ефективності впровадження запропонованого автором підходу у формуванні обгрунтованої молодіжної політики та плануванні молодіжної роботи на місцевому рівні є зацікавленість представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування; робота молодіжної команди, які організує та координує взаємодію представників влади, спеціалістів та молодіжних активістів; безпосередня участь молоді на усіх етапах проєкту, створення молодіжної соціологічної служби; залучення та взаємодія у реалізації проєкту спеціалістів, які працюють з дітьми та молоддю, та молодіжного активу громади; науково-методичний супровід діяльності та ефективна партнерська взаємодія між науковим закладом і органом місцевого самоврядування; публічна презентація й обговорення результатів.

One of the principles of the effective youth policy is the principle of validity, which provides the definition of ways and objectives of youth policy in accordance with the problems and demands of modern Ukrainian youth. In the context of decentralization of power, youth policy and youth work at the local level should be formed in accordance with the needs and interests of young people living in a particular area, take into account available resources with an active participation of young people in planning and implementing youth activities.

An algorithm for substantiation and planning of youth work at the local level with an active participation of youth, which allows to identify youth needs and to assess resources in the youth sphere at the territorial community's level, are represented in the article. Substantiation of directions and tasks of youth work at the level of the territorial community involves the consistent implementation of the following tasks: identification of the needs and problems of the youth of the community, the

level of interest and willingness to participate in solving youth issues; assessment of available resources: youth infrastructure, specialists working with youth, business partners and public associations; substantiation of urgent youth problems and ways to solve them; — planning of youth work with the involvement of socially active youth. The results of study of the community's and youth's needs and the resources in the youth sphere are the basis for determining the priority ways and objectives of youth work at the community level, youth work planning with the involvement of available resources and partners.

The conditions for the effective implementation of the approach proposed by author in the formation of substantiated youth policy and planning of youth work at the local level are the interest of representatives of the executive authorities and local governments; the work of the youth team, which organizes and coordinates the interaction of government officials, specialists and youth activists; the direct participation of youth at all stages of the project; the creation of youth sociological service; the involvement and interaction in the project implementation of specialists working with children and youth and the youth asset of the community; the scientific and methodological support of activities and effective partnership between the scientific institution and the local government; the public presentation and discussion of results.

Ключові слова: обґрунтована молодіжна політика, молодіжна робота, участь молоді, територіальна громада.

Key words: substantiated youth policy, youth work, youth participation, territorial community.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Одним із принципів ефективної молодіжної політики в Україні є принцип обґрунтованості: вона має враховувати реальний стан і можливості державної системи та громадських інституцій у молодіжній сфері та ґрунтуватися на потребах і прагнення української молоді.

Обґрунтована молодіжна політика — це політика, яка формується на доказовій базі: достовірних даних (статистичних, емпіричних, психологічних тощо) щодо становища молоді, її проблем і прагнень у конкретних містах і селах. Практики, які пропонуються у планах дій з реалізації обґрунтованої молодіжної політики, базуються на кращому досвіді роботи [4].

Доказовою базою формування обґрунтованої молодіжної політики є: очікування молоді; політичні прагнення молоді; молодіжні цінності; спосіб життя молоді; соціальне становище молоді; підходи та методи молодіжної роботи. Інструментами формування доказової бази молодіжної політики є аналіз існуючих статистичних та емпіричних даних, соціологічні дослідження, кращі практики роботи з молоддю, тематичні дослідницькі семінари, постійно діючі групи експертів з різних сфер молодіжної політики — громадської активності, патріотичного виховання, молодіжної участі, формування здорового способу життя тощо.

Реформа органів виконавчої влади, децентралізація державного управління, що відбувається в Україні, вимагає впровадження принципово нових підходів формування молодіжної політики, організації молодіжної роботи на місцевому рівні. Молодіжна робота, що виступає інструментом реалізації молодіжної політики на рівні громади, має формуватися з врахуванням усіх наявних ресурсів та відповідно до потреб та інтересів молоді конкретної громади, за активної участі молоді у цьому процесі.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Державна молодіжна політика в Україні, молодіжна робота, становище та проблеми української молоді є об'єктом наукового пошуку сучасних українських науковців. Зокрема питанням формування та реалізації державної молодіжної політики України присвячені наукові роботи Є.І. Бородіна [3], М.Ф. Головатого [5], Т.О. Донченко [8], Г.В. Коваль [9], Л.Ф. Криварчук [11], Н.В. Метьолкіної [13], Р.П. Сторожук [19] та ін. Визначенням пріоритетних напрямів молодіжної політики відповідно до потреб, проблем та запитів сучасної української молоді займалися О.М. Балакірева [2], А.В. Головенько [6], Н.М. Комарова [10] та ін. Особливості формування молодіжної політики в умовах трансформації суспільства у контексті організації молодіжної роботи на регіональному рівні досліджували М.Ф. Дмитров [7], О.М. Кулик [12], В.В. Орлов [14], І.О. Парубчак [15], В.М. Перепелиця [16], Г.І. Смокова [18] та ін.

Попри вагомій науковій доробці, поглибленого наукового дослідження потребують питання обґрунтування завдань молодіжної політики, напрямів та форм молодіжної роботи в умовах децентралізації виконавчої влади. Основна суперечність у цьому контексті полягає в тому, що сучасні тенденції реформування системи державного управління вимагають формування молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях відповідно до потреб і прагнень молоді місцевих громад. Водночас концепція та механізми розробки і впровадження обґрунтованої регіональної молодіжної політики є недостатньо науково обґрунтованими.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є побудова алгоритму обґрунтування та планування напрямів та завдань молодіжної роботи на місцевому рівні за активної участі молоді.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Планування молодіжної роботи на місцевому рівні потребує визначення регіональних потреб молоді й оцінки діючої молодіжної інфраструктури. Оскільки реформа місцевого самоврядування передусім спрямована на забезпечення спроможності громад самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення, обґрунтування доцільності впровадження та напрямків молодіжної роботи та молодіжної участі на рівні територіальної громади набуває пріоритетного значення.

Обґрунтована молодіжна політика на місцевому рівні формується на підставі достовірної інформації щодо становища молоді, її потреб і можливостей їх реалізації у конкретній територіальній громаді. Такий підхід дозволяє спланувати молодіжну роботу відповідно до запитів молоді з врахуванням наявних можливостей та ресурсів.

Враховуючи, що на рівні територіальних громад, окремих населених пунктів відсутні достовірні статистичні дані щодо становища молоді, а проведення соціологічних досліджень обмежене через брак коштів і фахових спеціалістів, оцінка молодіжних ресурсів і визначення молодіжних потреб має проводитися за наявними показниками, які реально отримати з офіційних джерел та за результатами опитувань молоді і спеціалістів, які працюють з молоддю.

Обґрунтування напрямків та завдань молодіжної роботи на рівні територіальної громади передбачає послідовне виконання таких завдань:

- визначення потреб та проблем молоді громади, рівня зацікавленості та готовності долучатися до вирішення молодіжних питань;

- оцінка наявних ресурсів: молодіжної інфраструктури, спеціалістів, які працюють з молоддю, бізнес-партнерів та громадських об'єднань;

- обґрунтування нагальних молодіжних проблем та шляхів їх вирішення;

- планування молодіжної роботи з вирішення нагальних проблем молоді громади із залученням наявних ресурсів, передусім — соціально активної молоді.

За результатами соціологічних опитувань і наукових досліджень, проведених Державним інститутом сімейної та молодіжної політики у 2017—2019 роках, розроблено й апробовано методику оцінки молодіжної роботи та молодіжної інфраструктури на місцевому рівні [17], а також алгоритм обґрунтування та планування молодіжної роботи на місцевому рівні за активної участі молоді. Такий підхід дозволяє визначити пріоритетні напрями реалізації молодіжної політики та організації роботи з молоддю на рівні територіальної громади. Особливістю запропонованого підходу є активна участь молоді у процесі збору та обробки інформації, планування та реалізації молодіжної роботи.

Алгоритм передбачає впровадження двох послідовних етапів: "оцінка ситуації" та "планування молодіжної роботи", кожен з яких містить низку завдань.

Етап 1. Оцінка ситуації, завдання:

- сформувати команду молодіжних лідерів, які організують і координують роботу;

- провести оцінку молодіжної роботи та молодіжної інфраструктури територіальної громади;

- визначити проблеми і потреби молоді територіальної громади.

Етап 2. Планування молодіжної роботи, завдання:

- розробити можливі шляхи вирішення проблем молоді на рівні територіальної громади;

- спланувати молодіжну роботу відповідно до конкретних потреб молоді.

Запорукою достовірності й ефективності процесу оцінки і планування є активне залучення та участь молоді, яка проживає у громаді на усіх етапах цього процесу.

На етапі "Оцінка ситуації" проводиться підготовча робота та формується команда молодіжних лідерів, які в подальшому будуть координувати роботу та залучати молодь до реалізації завдань. Учасниками лідерської команди можуть бути представники органів влади, спеціалісти, зацікавлені молоді люди. Основна вимога до членів команди молодіжних лідерів — наявність мотивації до проведення організаційної роботи з формування обґрунтованої молодіжної роботи в територіальній громаді, вміння та налаштування на взаємодію з молоддю.

Команда молодіжних лідерів організовує роботу молодіжної соціологічної служби — групи молодих людей, які будуть проводити соціологічні дослідження щодо молодіжних потреб і молодіжної інфраструктури територіальної громади, де вони мешкають, за принципом "рівний-рівному". Залучити молодь до проведення соціологічних досліджень можна шляхом організації інформаційних зібрань у закладах освіти, звернень до діючих молодіжних громадських об'єднань, повідомлень у соціальних мережах тощо.

Враховуючи, що молоді люди не мають знань та навичок організації соціологічних досліджень, до роботи молодіжної соціологічної служби доцільно залучити фахівців, що володіють відповідними знаннями. Це можуть бути представники наукових установ, закладів вищої освіти, громадських об'єднань, які мають досвід у проведенні соціологічних досліджень і обробці отриманих результатів.

Також має бути визначено місце для організації зібрань та роботи молодіжної соціологічної служби. Приміщення може бути надано навчальним закладом, клубом, громадською або релігійною організацією тощо. Також команді молодіжних лідерів завчасно потрібно потурбуватися про матеріальне забезпечення проведення досліджень: комп'ютер, принтер, папір для друку анкет та інші необхідні матеріали.

Представники команди молодіжних лідерів організують зібрання молодіжної соціологічної служби в ході яких розглядаються такі питання:

- мета та завдання роботи молодіжної соціологічної служби;

- підготовка учасників до проведення соціологічних досліджень;

- планування дослідження з оцінки молодіжної інфраструктури територіальної громади;

- консультування щодо проведення різних видів отримання інформації;

- організація безпосереднього збору інформації;

- обробка отриманої інформації;
- підготовка звіту та презентації за результатами дослідження.

На етапі оцінки ситуації молодіжна соціологічна служба організовує і проводить такі дослідження:

1) опитування молодих людей, що мешкають у громаді з метою визначення основних нагальних проблем молоді і подальших шляхів розв'язання цих проблем;

2) соціальне картування території громади (або окремих районів, населених пунктів) з метою визначення діючої молодіжної інфраструктури (навчальні заклади, зони відпочинку, спортивні майданчики, магазини, аптеки, медичні заклади тощо), та неформальних зібрань молоді та "неблагополучних" місць відпочинку;

3) оцінка спеціалістами, які працюють з молоддю, організації роботи з молоддю у громаді.

Визначення потреб та проблем молоді громади доцільно проводити методом індивідуального опитування. Основні запитання стосуються проблемних питань, що турбують молодих людей, та пропозицій щодо їх вирішення, організації роботи з молоддю у громаді.

Методика "соціальне картування" (анг. — mapping) поєднує групу методів просторового та інформаційно-графічного характеру, що дає змогу розкрити проблеми доступності тих чи інших елементів досліджуваної території (соціальні та культурні послуги, систему транспортного сполучення тощо) та діагностувати соціальну уразливість окремих груп населення. Метод соціального картування широко застосовують для вивчення таких проблем як зайнятість і соціальне благополуччя населення, виявлення критичних зон ринку праці, підліткова злочинність, міграція населення, відповідність соціальної інфраструктури запитам населення тощо [1].

У молодіжній сфері соціальне картування доцільно використовувати з метою територіального окреслення соціальної та молодіжної інфраструктури та визначення її наявності на окремих територіях. Використання цього наочного методу оцінювання також дає змогу виокремити організовані й неорганізовані місця, де молоді проводять свій вільний час, дозволя, а також місця, які є небезпечними або "асоціальними" (соціальна карта громади).

Експертне опитування спеціалістів, які працюють з молоддю у громаді, дозволяє оцінити напрями молодіжної роботи а також організації та установи, що працюють з молоддю.

Отримані результати досліджень є основою для формування пріоритетних завдань молодіжної роботи з врахуванням наявних можливостей та ресурсів територіальної громади.

На завершення даного етапу доцільно провести презентацію отриманих результатів у форматі круглого столу або конференції, до участі в якій запросити усіх учасників реалізації молодіжної політики та організації роботи з молоддю територіальної громади:

— представників органів місцевої влади та місцевого самоврядування;

— спеціалістів, які працюють з дітьми та молоддю у громаді;

— суспільно активну молоді, представників молодіжних громадських об'єднань;

— партнерів: соціально відповідальний бізнес, засоби масової інформації, громадських активістів та інших.

Доцільно щоб презентацію отриманих результатів проводили представники команди молодіжних лідерів та молодіжної соціологічної служби, які були безпосередніми організаторами та виконавцями дослідження.

Результатами етапу оцінки ситуації є:

— розроблена карта територіальної громади з нанесеними на неї об'єктами молодіжної інфраструктури;

— виявлені проблемні зони соціальної та молодіжної інфраструктури;

— виявлені досягнення і практики молодіжної роботи та молодіжної інфраструктури в територіальній громаді;

— наявні ресурси молодіжної роботи та молодіжної участі.

Етап "Планування молодіжної роботи" є ефективним, коли усі партнери реалізації молодіжної роботи як державного, так і громадського сектору і, насамперед, сама молодь зацікавлені у його впровадженні та залучені до його реалізації.

На цьому етапі визначаються пріоритетні напрями молодіжної роботи у територіальній громаді та плануються заходи, спрямовані на їх вирішення. Обговорити дані питання можна у форматі громадських обговорень, круглого столу, тренінгу тощо. Найбільш ефективним є проведення "пошукового" семінару-тренінгу із залученням молоді та представників влади і структурних підрозділів для визначення найбільш значущих проблем та розробки проєктів, спрямованих на їхнє вирішення, із залученням усіх наявних ресурсів.

Основні завдання заходу з обговорення результатів дослідження та планування молодіжної роботи:

— проаналізувати результати проведеного дослідження;

— визначити актуальні молодіжні проблеми, актуальні для молоді даної громади, шляхи їхнього вирішення;

— знайти спільне рішення актуальних молодіжних проблем, визначити партнерів і ресурси молодіжної роботи;

— створити проєкти за участі молоді та представників влади, громадського сектору, спеціалістів, які працюють з молоддю, з метою покращення ситуації та вирішення молодіжних проблем.

Результати обговорення, плани і проєкти доцільно презентувати громаді, що є стимулом для представників органів місцевого самоврядування у їхньому впровадженні. Така інформація допоможе залучити соціально активну молоді до реалізації проєктів, спрямованих на вирішення молодіжних проблем.

Визначені під час заходу пріоритетні напрями та завдання молодіжної роботи є підґрунтям для представників місцевих органів виконавчої влади при плануванні молодіжної роботи. Їх доцільно використовувати при розробці планів діяльності структур соціальної та молодіжної сфери, роботи спеціалістів, які працюють з дітьми та молоддю.

Результатами етапу планування молодіжної роботи є такі напрацювання:

— молодь громади залучена до вивчення та розв'язання питань, які її стосуються;

— представники влади та працівники молодіжної сфери територіальної громади обізнані стосовно молодіжних проблем і планів та залучені до їх вирішення;

— розроблено план організації молодіжної роботи у громаді із залученням усіх наявних ресурсів та партнерів;

— розроблено реалістичні молодіжні проекти, спрямовані на вирішення проблем молоді територіальної громади.

Запропонований алгоритм обґрунтування та планування молодіжної роботи на місцевому рівні було апробовано Державним інститутом сімейної та молодіжної політики спільно з Немішаєвською селищною радою (Київська область) у рамках соціального проєкту "Формування обґрунтованої молодіжної політики в умовах децентралізації на місцевому рівні на прикладі смт Немішаєве". Проєкт було реалізовано з метою визначення місцевих потреб і запитів молоді з подальшим обґрунтуванням завдань та напрямів молодіжної роботи на рівні селища за участі молоді. Результатом даного проєкту у смт Немішаєве стало створення Молодіжного парламенту; реконструкція парку Шевченка; відкриття кінотеатру під відкритим небом; проведення електрифікації вулиць; активізація молоді; створення молодіжного простору на базі місцевого клубу.

Досвід реалізації соціальних проєктів дав змогу виокремити умови ефективного впровадження алгоритму обґрунтування напрямів та завдань молодіжної роботи на місцевому рівні, а саме:

— зацікавленість представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у результатах: оцінка реального стану потреб молоді, молодіжної роботи і стратегічне планування подальших кроків у молодіжній сфері;

— робота молодіжної команди, які організує та координує взаємодію представників влади, спеціалістів та молодіжних активістів;

— безпосередня участь молоді на усіх етапах проєкту, створення молодіжної соціологічної служби;

— залучення та взаємодія у реалізації проєкту спеціалістів, які працюють з дітьми та молоддю, та молодіжного активу громади;

— науково-методичний супровід діяльності та ефективна партнерська взаємодія між науковим закладом і органом місцевого самоврядування;

— публічна презентація й обговорення результатів.

Зокрема, якщо говорити про "стійкість", практичну ефективність і подальшу пролонгованість обґрунтованого підходу до формування молодіжної політики та організації молодіжної роботи на місцевому рівні, то запорукою цього є поєднання чотирьох складових: зацікавленість і підтримка місцевих органів виконавчої влади; команда молодіжних лідерів, які координують й організують молодіжну роботу; молодіжна участь; науково-методичний супровід.

ВИСНОВКИ

Запропонований алгоритм обґрунтування та планування молодіжної роботи на місцевому рівні за активної участі молоді є дієвим інструментом розбудови молодіжної політики, що формується на доказовій базі. Впровадження обґрунтованого підходу дозволяє враховувати місцеві молодіжні потреби, з іншого боку, залучати до їхнього вирішення усі наявні ресурси. Залучення та участь молодих людей у вирішенні власних

проблем та розбудови громади, в якій вони проживають, є основною умовою реалізації молодіжної політики на рівні територіальної громади в умовах децентралізації.

З метою впровадження у практику молодіжної роботи України обґрунтування напрямів та завдань молодіжної роботи за безпосередньої участі молоді Державним інститутом сімейної та молодіжної політики підготовлені відповідні методичні рекомендації та надано пропозиції Міністерству молоді та спорту України.

Література:

1. Аналіз соціального середовища Дніпровського району м. Києва. Планування мобільної роботи з молоддю. О.Р.Артюх, Н.М.Комарова та ін. К.: Немецько-польсько-українське товариство в Україні, 2016.

2. Балакірева О.М., Головенько В.А. Державна молодіжна політика як важливий напрям діяльності владних інститутів щодо розв'язання проблем молоді в сучасній Україні. Український соціум. 2006. № 6. С. 149—150.

3. Бородін Є.І. Історія формування державної молодіжної політики в Україні (1991—2004 рр.): монографія. Д.: Герда, 2006. 472 с.

4. Вивчення становлення молоді Київської області з метою формування обґрунтованої молодіжної політики (звіт за результатами дослідження): за ред. Н.М. Комарової, І.В. Пєшої. — К., ДУ "Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики", 2017. — 77 с.

5. Головатий М.Ф. Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення. К.: Наук. думка, 1993. 325 с.

6. Головенько В.А. Молоде покоління України в алгоритмі суспільних процесів. Український соціум. 2006. № 2. 34 с.

7. Димитров М.Ф. Пріоритетні напрями молодіжної політики у діяльності державних місцевих структур та громадських організацій. Проблеми освіти: наук.-метод. зб. К., 2006. Вип. 44. С. 63—66.

8. Донченко Т.О. Формування державної молодіжної політики в Україні: історико-правовий аспект. Наукові праці Черноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Сер.: Державне управління. 2010. Т.125. Вип. 112. С. 141—145.

9. Коваль Г.В. Розвиток державної молодіжної політики: теорія, методологія, механізми реалізації [монографія]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 432 с.

10. Комарова Н.М. Спосіб життя української молоді в сільській місцевості. Практична психологія та соціальна робота. 2006. № 4. С. 67—72.

11. Кривачук Л.Ф. Державна молодіжна політика в Україні: становлення та реалізація. Вісник Львівської державної фінансової академії. Гуманітарні науки. Збірник наукових праць; гол. ред. Васянович Г.П. Львів: ЛДФА, 2008. Вип. 8. С. 98—109.

12. Кулик О.М. Особливості управлінської діяльності у сфері молодіжної політики в місті Києві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". К., 2011. 22 с.

13. Метьюлкіна Н. Активізація громадської складової як необхідна умова підвищення ефективності дер-

жавної молодіжної політики. Інноваційні рішення в молодіжній політиці: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. (26—27 червня 2007 року). Х.: Вид-во ЧП "Нове слово", 2007. 176 с.

14. Орлов В.В. Шляхи удосконалення регіональної молодіжної політики. Економіка та держава. 2008. № 6. С. 102—104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2008_6_31

15. Парубчак І.О. Політико-правові засади реалізації державної молодіжної політики у Львівській області. Ефективність державного управління: зб. наук. Праць. Львів. регіон. ін-т держ. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; за заг. ред. А.О. Чемериса. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. Вип. 9. С. 112—119.

16. Перепелиця М.П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект) [монографія] / М.П. Перепелиця. К.: Укр. ін-т соц. дослідж., Укр. центр політ. менеджменту, 2001. 242 с.

17. Показники та форми оцінки молодіжної роботи на рівні громади: за ред. І.В.Пешої. ДУ "Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики". К., 2018. 19 с.

18. Смокова Г.І. Формування та чинники реалізації державної молодіжної політики України у період 2014—2018 рр.: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00.02 "Політичні інститути та процеси". Вінниця, 2019. 22 с.

19. Сторожук Р.П. Державна молодіжна політика в контексті європейського вибору України: механізми реалізації: дис. канд. наук держ. управлін: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". Одеса, 2007. 231 с.

References:

1. Artiukh, O.R. and Komarova, N.M. (2016), Analiz sotsial'noho seredovyscha Dniprovs'koho rajonu m. Kyieva. Planuvannya mobil'noi roboty z moloddiu [Analysis of the social environment of the Dnieper district of Kyiv. Planning mobile work with young people], Nemets'kopol's'ko-ukrains'ke tovarystvo v Ukraini, Kyiv, Ukraine.

2. Balakirjeva, O. M. and Holoven'ko, V. A. (2006), "State youth policy as an important activity of government institutions to solve youth problems in modern Ukraine", Ukrains'kyj sotsium, vol. 6, pp. 149—150.

3. Borodin, Ye. I. (2006), Istoriia formuvannia derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini (1991—2004 rr.): monohrafiia [History of the formation of state youth policy in Ukraine (1991—2004): monograph], Herda, Dnipro, Ukraine.

4. Komarova, N.M. and Piesha, I.V. (2017), Vyvchennia stanovyscha molodi Kyivs'koi oblasti z metoiu formuvannia obgruntovanoi molodizhnoi polityky (zvit za rezul'tatamy doslidzhennia) [Study of the situation of the youth of Kyiv region in order to form a sound youth policy (report on the results of the study)], DU "Derzhavnyj instytut simejnoi ta molodizhnoi polityky", Kyiv, Ukraine.

5. Holovatyj, M. F. (1993) Molodizhna polityka v Ukraini: problemy onovlennia [Youth policy in Ukraine: problems of renewal], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.

6. Holoven'ko, V. A. (2006), "The young generation of Ukraine in the algorithm of social processes", Ukrains'kyj sotsium, vol. 2, p. 34.

7. Dumyrov, M.F. (2006), "Priority directions of youth policy in the activity of state local structures and public

organizations", Problemy osvity : nauk.-metod. zb., vol. 44, pp. 63—66.

8. Donchenko, T.O. (2010), "Formation of the state youth policy in Ukraine: historical and legal aspect", Naukovi pratsi Chernomors'koho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylians'ka akademiia". Ser.: Derzhavne upravlinnia, vol. 125, no. 112, pp. 141—145.

9. Koval', H.V. (2013), Rozvytok derzhavnoi molodizhnoi polityky: teoriia, metodolohiia, mekhanizmy realizatsii [Development of state youth policy: theory, methodology, implementation mechanisms], Vydavnytstvo Chernomors'koho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyl, Mykolaiv, Ukraine.

10. Komarova, N. M. (2006), "Lifestyle of Ukrainian youth in rural areas", Praktychna psykholohiia ta sotsial'na robota, vol. 4, pp. 67—72.

11. Kryvachuk, L. F. (2008), "State youth policy in Ukraine: formation and implementation", Visnyk L'vivs'koi derzhavnoi finansovoi akademii. Humanitarni nauky. Zbirnyk naukovykh prats', vol. 8, pp. 98—109.

12. Kulyk, O. M. (2011), "Features of management activities in the field of youth policy in the city of Kyiv", Ph.D. Thesis, mechanisms of public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

13. Met'ol'kina, N.V. (2007), "Activation of the public component as a necessary condition for improving the effectiveness of state youth policy", Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia. Orhany vlady ta molodizhni hromads'ki orhanizatsii. Innovatsijni rishennia v molodizhni politytsi [International scientific-practical conference. Authorities and youth NGOs. Innovative solutions in youth policy], Kharkiv, Ukraine.

14. Orlov, V. V. (2008), "Ways to improve regional youth policy", Ekonomika ta derzhava, vol. 6, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2008_6_31, (Accessed 15 Oct 2020).

15. Parubchak, I. O. (2005), "Political and legal bases of realization of the state youth policy in the Lviv region", L'viv. rehion. in-t derzh. Nats. akad. derzh. uпр. pry Prezydentovi Ukrainy, vol. 9, pp. 112—119.

16. Perepelytsia, M.P. (2001), Derzhavna molodizhna polityka v Ukraini (rehional'nyj aspekt) [State youth policy in Ukraine (regional aspect)], Ukrains'kyj instytut sotsial'nykh doslidzen', Kyiv, Ukraine.

17. Piesha, I.V. (2018), Pokaznyky ta formy otsinky molodizhnoi roboty na rivni hromady [Indicators and forms of evaluation of youth work at the community level], DU "Derzhavnyj instytut simejnoi ta molodizhnoi polityky", Kyiv, Ukraine.

18. Smokova, H.I. (2019), "Formation and factors of realization of the state youth policy of Ukraine in the period of 2014—2018", Ph.D. Thesis, Political institutions and processes, Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine.

19. Storozhuk, R.P. (2007), " State youth policy in the context of Ukraine's European choice: implementation mechanisms", Ph.D. Thesis, Mechanisms of public administration, Odessa Regional Institute of Public Administration NAPA under the President, Odessa, Ukraine. *Стаття надійшла до редакції 15.10.2020 р.*